

**Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve RS**
Stegne 7
1000 Ljubljana
info.box@akos-rs.si

Datum: 23. 04. 2018

Zadeva: **Pripombe v skladu z javnim pozivom za pridobitev mnenj zainteresirane javnosti k predlogu osnutka Strategije za upravljanje z radiofrekvenčnim spektrom**

Sklicna številka: 0070-4/2017

Spoštovani,

Sklicujemo se na vabilo Agencije za komunikacijska omrežja in storitve ("Agencija") na posredovanje konstruktivnih predlogov in pripomb k predlogu Splošnega akta o dostopu do obstoječe fizične infrastrukture objavljenem na spletni strani Agencije dne 06. 4. 2018. Družba Telemach d.o.o. (v nadaljevanju: Telemach) v nadaljevanju posreduje svoje pripombe, kot sledi.

Osnutek strategije je mogoče razumeti zlasti kot izraz pripravljavca po čim hitrejši uvedbi novih tehnologij, infrastrukture in storitev, vendar brez poglobljenega premisleka o praktični izvedbi uvedbe, potrebnih investicijah in času, potrebnem za vpeljavo. Nove tehnologije so obravnavane kot dobro samo po sebi oz. kot neizogibnost, ki pa še ni povsem utemeljena oz. zanjo ne obstajajo konkretni podatki, saj so vsi vplivi predvideni za srednjeročno prihodnost.

Telemach sicer pozdravlja očitno vodilo koristi potrošnikov/uporabnikov oz. družbene blaginje, vendar se strategija izogne premisleku o statusu podjetij, ki so pravzaprav nosilci izvedbe strategije¹. Zelo pragmatično gledano so v tržni strukturi obstoječih ponudnikov, ki v ostri cenovni konkurenci že zdaj potiskajo ARPU navzdol, visoke investicije v novo infrastrukturo in v vsaj deloma negotove prihodke v prihodnosti lahko zelo tvegane in posledično neupravičene, zato pozivamo predlagatelja osnutka, da pojasni metodološki pristop k merjenju v točki 4 osnutka Strategije² predvidenega razvoja učinkovite konkurence. Ob predvidenih investicijah v plačila za frekvence, omrežje in razvoj storitev v trenutni tržni strukturi se zdi, da naj bi to pomenilo najprej izgube na strani podjetij v dejavnosti, prihodnji dobički pa so negotovi. Če bi bila to neka nizko-tehnološka panoga proizvodnje izdelkov široke potrošnje, ki naj bi delovala v pogojih t.i. monopolistične konkurence, bi bilo to razumljivo, ker pa gre za panogo, ki je na meji tehnološkega razvoja in je istočasno po svoji naravi (ekonomije obsega in povezanih proizvodov) oligopolna, je tako razumevanje trga in njegove strukture neustrezno oz. v škodo bodočemu realnemu doseganju tehnološkega in družbenega napredka zanemari njegove nosilce.

¹ Glej denimo točke 1-3 na str.14, začetek razdelka 3.1.2.

² str.14 (začetek 3.1.2) osnutka Strategije

Obstoječa tržna struktura obstoječih podjetij ne vzpodbuja v nove investicije, saj so učinki teh v veliki meri izničeni z nizkimi cenami storitev zaradi visoke stopnje konkurence. Istočasno želi predlagatelj uporabnikom omogočiti čim večjo uporabo novih storitev. Podjetja, ki so podstimulirana za nove investicije, bodo nujno investirala manj in ponujala manj storitev (ali bo trajalo dlje, da jih bodo), kot si želi predlagatelj osnutka. Zaradi potrebnih ekonomij obsega za delovanje v panogi in že zdaj nizke dobičkonosnosti, je težko pričakovati, da bo na trg vstopil nov ponudnik, ki bi prinesel pozitiven pritisk na ustrezno ponudbo. Druga možnost, s katero bi država dosegla želeno, je bolj neposredna udeležba na trgu z aktivnimi politikami vzpodbujanja rasti³.

Višina plačila za rabo omejene naravne dobrine je vezana na sedanjo vrednost prihodnjih prihodkov v kateri imajo najvišjo utež ob ustreznem diskontiranju prihodnjih denarnih tokov tisti v sedanjosti in najbližji prihodnosti. Agencija v osnutku Strategije sama pripoznava vrsto negotovih elementov razvoja (razvoj tehnologije – anten, vzpostavljanje v sosednjih državah, ipd.), ki se tičejo predvsem prvih let vzpostavljanja in delovanja ustreznih omrežij. Ker je utež teh let v izračunu za ponudnike najvišja, predlagamo da (a) se z razpisom ne hiti in počaka, da se čim več negotovosti v okolju razreši in (b) poskrbi, da previsoki stroški za uporabo frekvenc ne bodo preprečili ustreznih stopenj investicij v omrežje in razvoj storitev.

Povsem razumljivo je, da se prihodki iz naslova plačil za rabo omejene javne dobrine takoj spremenijo v proračunski denar, davki, ki so pobrani med investicijo in ob kasnejšem obratovanju infrastrukture/storitev, (ki so sorazmerni z obsegom delovanja/velikostjo investicije) pa pridejo kasneje. Koristi uporabnikov (kot del družbene blaginje), ki se sicer povsem upravičeno zdijo vodilo vsega ob branju strategije, pa se ne zdijo ustrezno kvantificirani in tudi ne v kriterijski funkciji odločevalcev, ki bi jo ti merili ali celo optimizirali.

Po našem mnenju je osnutek Strategije pre-optimističen v delu o komercialni privlačnosti za ponudnike, saj z vzpodbujanjem dodatne konkurence ustvarja tržno strukturo, v kateri se časovni horizont, v katerem si ponudniki poplačajo investicijo, podaljšuje preko vseh razumnih meja, obenem pa je strategija osnovana na predpostavki⁴ da je uvedba novih tehnologij (zlasti 5G) nekaj kar ponudniki *morajo* zagotoviti – nekakšna obvezna javna gospodarska služba. V luči takega razumevanja, ni neutemeljena pripomba, da bi država ob takih investicijah zagotovo morala razmisliti o specifično usmerjenih davčnih olajšavah/subvencijah.

Nadalje družba Telemach pozdravlja namen ohranitve razvoja učinkovite konkurence na trgih storitev brezžičnih elektronskih komunikacij v zvezi s prihodnjimi razpisi za dodelitev frekvenc, pri čemer pa Agencijo pozivamo, da pri analizi pragov za določitev spektralnih kap, rezervacij spektra, pogojev souporabe ipd.⁵ ne upošteva zgolj tržnih deležev obstoječih operaterjev, temveč k analizi upravičencev do navedenih konkurenčnih spodbud pristopi celovito, med drugim tudi z analizo razmerja med

³ - v investicije usmerjene davčne olajšave/subvencije,
- neposredna investicija (Primeri: <https://www.gsma.com/publicpolicy/wp-content/uploads/2015/02/Benefits-of-network-competition-and-complementary-policies-to-promote-mobile-broadband-coverage-Report.pdf>, str. 58, Francija, VB, Irska)
- sofinanciranje (str. 64 ibid, Madžarska)

⁴ Opomba 5, str. 13, osnutka Strategije

⁵ tč. 7, 5. poglavja, str. 30 osnutka Strategije

obstoječo količino frekvenčnega spektra posameznega operaterja v primerjavi s številom uporabnikov, ki tak spekter uporabljajo. Obstoječa izrazita nesorazmerja, kjer je v grobem razlika med MHz/uporabnika med operaterji tudi do 100%, namreč narekujejo upoštevanje navedenega kriterija, saj se spekter, ki je na voljo, neposredno odraža v kakovosti storitev, ki pa ključno vplivajo na ohranjanje konkurence, saj prenizka količina spektra/uporabnika dejansko določa limit rasti (zlasti za hitro rastoče operaterje).

S spoštovanjem,

Tony Štupar

Oddelek za pravne zadeve in regulativo

telemach

Telemach d.o.o. 12